

บทความเรื่องที่ 4

บารมีทางการเมืองของ
พลเอกเปรม ติณสูลานนท์*

Political Charisma of
General Prem Tinsulanonda

ขจรศักดิ์ ไทยประยูร** และสมเกียรติ วันทะนะ***
Khajornsak Thaiprayoon and Somkiat Wanthana

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ (เน้นเฉพาะทางรัฐศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** พันเอก, นายทหารปฏิบัติการประจำกรมยุทธศึกษาทหารบก กองทัพบก, นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ (เน้นเฉพาะทางรัฐศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** รองศาสตราจารย์ ดร., ประจำสาขาการปกครอง ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีทางการเมือง และ 2) ฐานที่มาของการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องและทำงานร่วมกับพลเอกเปรม จำนวน 100 คนและทำการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแบบสามเส้า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเมืองเกิดจาก 5 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย 1.ความเสมอต้นเสมอปลาย 2. ความซื่อสัตย์สุจริต 3.มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ 4.มีประสบการณ์ความรู้ ความสามารถทางการเมือง และการอยู่ตำแหน่งที่สำคัญและยาวนานทั้งในกองทัพและการเมือง จากองค์ประกอบทั้งห้า มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันอย่างกลมกลืนที่ได้เป็นมูลเหตุส่งเสริมให้การมีทางการเมืองของพลเอกเปรมฯได้ก่อร่างสร้างตัวอย่างเข้มแข็ง สำหรับฐานที่มาของการเมือง มีอยู่ด้วยกัน 6 ฐานสำคัญ คือ 1.มีความเที่ยงธรรม 2.มีจุดยืนต่ออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างมั่นคงในเรื่อง “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” 3. มีการพัฒนาสถานภาพทางสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาตัวเองอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งการศึกษาหาความรู้ การทำงานเพื่อส่วนรวม ตลอดจนการรักษาร่างกายให้แข็งแรง 4. มีทักษะการบริหารงาน รู้จักวางบุคคลให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ 5.มีเครือข่ายสนับสนุนที่เข้มแข็งทั้งทหาร ตำรวจ นักการเมืองและภาคเอกชน 6.มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทย เนื่องจากสังคมไทย เป็นสังคมอุปถัมภ์ที่ผู้มีสถานะทางสังคมกว่าต้องพึ่งพาการส่งเสริมจากผู้มีสถานะและอำนาจทางสังคมให้เกิดความก้าวหน้ามั่นคงในสถานภาพของตน พลเอกเปรมฯจึงมีคุณสมบัติที่มาจากฐานวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ อีกทั้งบทบาทและหน้าที่ในอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน พลเอกเปรมฯมีความใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแนบแน่น ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองไทยถือว่าเป็นสถาบันที่ทุกภาคส่วนในสังคมให้ความเคารพสูงสุด ทั้งทางนิตินัยในรัฐธรรมนูญและทางพฤตินัยที่มีความผูกพันกับสังคมไทยมาอย่างช้านาน

คำสำคัญ: การเมือง; พลเอกเปรม ติณสูลานนท์; วัฒนธรรมทางการเมือง

Abstract

This article had objectives to study the factors that constituted the political charisma of General Prem Tinsulanonda and its foundation by qualitative research methodology; mainly by documentary analysis and interview. The researcher also synthesised interviews, who nearly and used to participate works with him considerable 100 interviewees and arranged contents analysis of relevant documents and data triangulation for the description of the results. The research founded that factors that facilitated the political charisma of General Prem Tinsulanonda comprised of 5 main constituents; 1.outstanding consistent personality, 2.honesty and integrity, 3.loyalty to the monarchy, 4.knowledge and expertise in military affairs, and 5.lengthy incumbency of important positions in politics and military. The five constituents complemented each other seamlessly and strengthened the political charisma of General Prem Tinsulanonda. The foundation of political charisma of General Prem Tinsulanonda was composed of six fundamental elements: 1)uprightly, 2) solid standpoint towards political ideology of “Nation, Religion, King”,3) constantly developing social status by ceaseless self-improvement by gathering knowledge, serving the public, and keeping himself in good health, 4) impeccable administrative skills by maximising the potentials of individuals in their assignments, 5) strong supporting networks from military, the police, politicians, and private sectors, and 6) coherence to Thai main-stream political culture. As Thai society is a patronising society where individuals of lesser standpoint in politics must depend on supports from those who are higher in social status and influence to advance in their path, General Prem Tinsulanonda acquired his attributes from said fundamentals of

political culture and his roles and duties from the past to the present. He is also tightly close to the monarch, which Thai political culture regards as the highest institution that every parts of the society most respects, both in legal sense as evident in the Constitution and factual sense as the institution has been well-connected to Thai society throughout its history.

Keywords: Political Charisma; General Prem Tinsulanonda; Political Culture

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับอำนาจ ผู้นำมักจะดำรงรักษาภาพและอำนาจไว้ด้วยการสร้างเสริมภาพลักษณ์ และการมีบุญญาธิการ มีความสามารถพิเศษ การเป็นที่พึ่ง ตลอดจนการต่อสู้และการปกป้องอื่นได้ ภาพลักษณ์ที่กล่าวมาเป็นเครื่องค้ำจุนอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้นำทุกคน ผู้นำบางคนมีลักษณะท่าทางหรือความสามารถบางอย่าง ที่ทำให้คนที่อยู่ใต้อำนาจของเขาเคารพยกย่องเขาอย่างมากมาเป็นพิเศษ จึงเห็นว่าผู้นำลักษณะนี้สามารถชักจูงหรือนำพาประเทศไปได้อย่างโดดเด่น แมกซ์ เวเบอร์ ได้กล่าวว่า การที่คนจะยอมรับนับถือความเป็นหัวหน้าของคน ๆ หนึ่ง หรือยอมรับว่าคน ๆ หนึ่งมีความชอบธรรม (Legitimacy) ที่จะสั่งการใด ๆ ให้คนอื่น ๆ ทำตามตนนั้น เกิดมาจาก 3 กรณี คือ ประการแรก การยอมรับด้วยเหตุผล (Rational Grounds) ตามกฎหมาย เนื่องจากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบางตำแหน่งมีสิทธิที่จะออกคำสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ อำนาจเช่นนี้จึงมาจากตำแหน่ง ไม่ถือตัวบุคคลเป็นหลัก และขอบเขตของอำนาจก็มีเพียงเท่าที่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์เอาไว้เท่านั้น ประการต่อมาการยอมรับด้วยระเบียบประเพณี (Traditional Grounds) ผู้นำแบบนี้ได้อำนาจมาตามระเบียบประเพณีที่สืบทอดมาจากดึกดำบรรพ์ว่า ผู้ที่อยู่ในอำนาจสมควรที่จะได้รับการยอมรับนับถือ หรือตำแหน่งนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์สมควรที่คนจะยกย่อง การได้อำนาจก็ได้มาจากประเพณีที่ยอมรับนับถือกันมาในอดีต ขอบเขตของอำนาจไม่ได้กำหนดเอาไว้แน่นอนเหมือนแบบแรก แต่จะมีประเพณีเป็นแนวทางขึ้นว่าขอบเขตของอำนาจมีอะไรบ้าง และประการสุดท้าย การยอมรับด้วยบารมี (Charismatic Grounds) ผู้นำบางคนมีลักษณะพิเศษที่เรียกว่าบารมีให้ดูเหมือนว่าบุคคลที่มีความสามารถที่เหนือมนุษย์ หรืออย่างน้อยก็มีคุณสมบัติบางอย่างพิเศษ (Weber, 1947 : 324-392) นอกจากนี้ แมก เวเบอร์ ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าบารมีเป็นแหล่งที่มาของสิทธิอำนาจ อย่างหนึ่ง และบารมีทำให้เกิดผู้นำขึ้นประเภทหนึ่ง คือ ผู้นำเชิงบารมี (Charismatic leader) คำว่า “บารมี” มีความสัมพันธ์กับผู้นำทางการเมืองและการเมืองไทยเป็นอย่างมาก เช่น จะมีคำกล่าวกันว่า “ผมไม่มีบารมีพอ” หรือ “คนนั้นควรได้รับตำแหน่งนั้น เพราะมีบารมีพอ” (ลิขิต ธีรเวคิน 2548 : 231)

สำหรับในพุทธศาสนาก็ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องบารมีนี้ไว้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทศบารมี” นั้น เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในหมู่ผู้ที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาท ในประเทศไทยจะเห็นได้จากหนังสือต่าง ๆ ที่เล่าเรื่องทศชาติ พระธรรมเทศนาอ้างอิงตามฝาผนังโบสถ์ก็มีภาพเขียนทศชาติและภาพมหาชาติ รวมทั้งประเพณีการเทศน์มหาชาติ มักกล่าวกันว่าทศบารมีเป็น ธรรมที่กระทำให้บุคคลเป็นพระพุทธเจ้า นอกจากความหมายที่เกี่ยวกับเรื่องธรรมะแล้ว ในระยะหลังโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยยังปรากฏใช้คำว่า “บารมี” ในความหมายอื่นด้วย เช่น มีสำนวนว่า พระบารมีปกเกล้า ผู้มีบุญบารมี เป็นต้น ซึ่งแสดงว่า “บารมี” น่าจะมีความหมายหลายอย่างตามสมัยและลักษณะวัฒนธรรมในสังคม (เทพรัตนราชสุดา,2540)

ดังนั้นเมื่อสำรวจภาพรวมในปัจจุบัน บุคคลที่ได้รับการสังเกตจากสังคมไทยว่า เป็นผู้มีความดีทางการเมืองมากที่สุดท่านหนึ่งในสังคมไทย คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดังพิจารณาได้จากตารางการดำรงตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งที่สำคัญในกองทัพบก มาเปรียบเทียบกันได้แก่ ตาราง 1 และตาราง 2 ดังต่อไปนี้ (กองทัพบก, 2538: ไม่ระบุเลขหน้า)

ตาราง 1: ตำแหน่งทางการเมืองของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

วัน/เดือน/ปี ที่เข้ารับตำแหน่ง	ตำแหน่งทางการเมือง
3 กุมภาพันธ์ 2502	สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
4 กรกฎาคม 2511	สมาชิกวุฒิสภา
(ไม่ระบุวันและเดือน) 2515	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
12 พฤศจิกายน 2520	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
24 พฤษภาคม 2522	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
3 มีนาคม 2523- 24 กรกฎาคม 2531	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 2 : ตำแหน่งทางทหารของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

วัน/เดือน/ปีที่เข้ารับ ตำแหน่ง	ตำแหน่งทางทหาร (อัตรายศ)
25 ธ.ค.2502	รองผู้บัญชาการโรงเรียนทหารม้ายานเกราะ ศูนย์ การทหารม้า (พันเอก)
1 ต.ค.2511	ผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้า (พลตรี)
1 ต.ค.2516	รองแม่ทัพภาคที่ 2
1 ต.ค.2517	แม่ทัพภาคที่ 2 (พลโท)
1 ต.ค.2520	ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก (พลเอก)
1ต.ค.2521-25 ส.ค.2524	ผู้บัญชาการทหารบก

หากพิจารณาจากตารางทั้งสองจะเห็นเป็นข้อสังเกตพิเศษเกี่ยวกับเส้นทางประวัติการรับราชการอีกด้านของ พลเอกเปรม คือ มาจากนายทหารต่างจังหวัด หรือ “ทหารบ้านนอก” โดยเฉพาะการครองตำแหน่งผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้า จนถึงแม่ทัพภาคที่ 2 ซึ่งมีหน่วยที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครราชสีมาตามลำดับ เนื่องจากธรรมเนียมอดีตผู้บัญชาการทหารบกส่วนใหญ่มักมีฐานกำลังการสนับสนุนการทำงานในหน่วยพื้นที่กองทัพบกที่ 1 ตั้งแต่เป็นนายทหารชั้นผู้น้อย (วันวิชาติ บุญโปร่ง, 2554: 566-569) จึงเป็นไปได้ว่าทิศทางการยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศในขณะนั้นถูกไหลไปเรื่องปัญหาภัยคุกคามด้านอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่เริ่มเพาะเชื้อลุกลามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดังนั้นการนำแนวคิด “การเมืองนำการทหาร” ของพลเอกเปรม ที่ผ่านการบ่มเพาะรวมถึงการรับทราบปัญหาความยากจน ทุกข์ยากของประชาชนในสมัยที่ตนเองดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 2 ถูกนำมาใช้ขับเคลื่อนในการออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี 66/2523 จนนโยบายการต่อสู้การเอาชนะคอมมิวนิสต์สามารถคลี่คลายปัญหาได้อย่างเด็ดขาด ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและควบอีกสถานะนายกรัฐมนตรีในตำแหน่งทางการเมือง (บัญชา ขวาลศิลป์, 2549:111-121) ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม

ได้แสดงบทบาทความเป็นกลางทางการเมือง โดยพยายามบริหารบ้านเมืองด้วยความระมัดระวังไม่ให้คณะรัฐมนตรีมีภาพของการใช้ตำแหน่งทางการเมืองเบียดบังเอาผลประโยชน์ รวมถึงการบริหารความสัมพันธ์อย่างมีระยะห่างของกลุ่มนายทหารต่างๆที่ยังมีอิทธิพลในเมืองไทย เพื่อไม่ให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและการทหารเข้าไปสู่วังวนการรัฐประหาร กอปรกับภาพลักษณ์ของพลเอกเปรม ที่สะท้อนถึงความจงรักภักดีกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557: 352-355) ซึ่งหมายถึงอุดมการณ์ของชาติ ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางทหารที่มุ่งเน้นการปกป้องสถาบัน “ชาติ ศาสน์ กษัตริย์” กลายเป็นคุณสมบัติอันโดดเด่นของพลเอกเปรม ที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคมไทย ส่งผลให้การบริหารประเทศภายใต้รัฐบาลของพลเอกเปรมสามารถอยู่ประคับประคองได้นานกว่าแปดปี บารมีนั้นย่อมไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นได้ภายในวันเดียว ต้องผ่านการสั่งสม ผ่านบทพิสูจน์โดยใช้ความรู้ ความสามารถ และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นต้นตั้ง เมื่อยามเผชิญหน้ากับวิกฤตทางการเมืองครั้งแล้วครั้งเล่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 16 ในปี 2523 จนถึงวันนี้ในฐานะประธานองคมนตรี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเป็นผู้นำเมืองเชิงบารมีของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และเหตุใดจึงได้อยู่ได้อย่างยาวนาน เพื่อจะนำไปสู่องค์ความรู้ให้กับผู้นำในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
2. เพื่อศึกษาฐานที่มาสำคัญบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

กรอบแนวคิดที่ใช้การวิเคราะห์

ในการวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของสมเกียรติ วันทะนะ ซึ่งได้นำแนวคิดของนอร์มัน อัสฮอฟฟ์ มาประยุกต์เข้ากับแนวคิดเรื่องอำนาจในการสร้างวินัย (disciplinary power) ของฟูโก้ ทำให้ได้อำนาจ 7 ชนิด ได้แก่ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557:3-7)

1. อำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Power) หากตั้งสมมติฐานของอำนาจทางเศรษฐกิจ คือ บุคคลที่ครอบครองทรัพยากรทางเศรษฐกิจไว้ในครอบครอง บุคคลผู้นั้นย่อมมีอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจสูงทำให้บุคคลที่ต้องการต่อรองต่ออำนาจทางเศรษฐกิจกับเขามีแนวโน้มคล้อยตามต่อผลประโยชน์ของตนเองที่ตนเองคาดหวังจะได้รับ

2 อำนาจทางสังคม (Social power) อำนาจทางสังคมเกิดขึ้นมาจากการแบ่งสถานภาพออกเป็น 2 ชนิดได้แก่สังคมจารีตประเพณี ที่มุ่งเน้นสถานภาพที่ได้มาแต่กำเนิด คือสถานภาพทางชนชั้น เพศ อายุ ตลอดจนเชื้อสายเผ่าพันธุ์ ในขณะที่สังคมสมัยใหม่ มักให้ความสำคัญจากความสำเร็จส่วนบุคคล ที่มาจากบุคคลที่สำเร็จการศึกษาสถาบันชั้นนำ นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน นักกีฬาที่มีผลงานดีเด่นต่อเนื่อง ย่อมส่งผลต่อบุคคลให้มีอำนาจทางสังคม

3. อำนาจผู้เชี่ยวชาญ (Expert power) การใช้ข้อมูลข่าวสาร (Information) เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ให้กับตัวเอง มีความเป็นไปได้ว่าบุคคลดังกล่าวสามารถสร้างอำนาจให้ตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญ นั่นหมายถึงว่าการนำ “ความรู้” ที่มีนำไปสร้างอำนาจผู้เชี่ยวชาญให้บุคคลอื่นเกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ เช่น นายแพทย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคมีย่อมมีอำนาจเหนือกว่าผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยให้เชื่อฟังและปราศจากข้อสงสัยในวิธีการรักษาพยาบาลของแพทย์ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าความรู้เป็นฐานอำนาจที่จำเป็นต้องปฏิบัติได้ และความเชี่ยวชาญที่มีนั้นจะเป็นหลักประกันว่าความรู้ที่มีส่งผลให้เกิด

ตามความต้องการได้จริง โดยมุ่งเน้นความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสำคัญ

4. อำนาจบังคับ (Coercive Power) อัลวิน ทอฟเลอร์ได้เปรียบเทียบไว้ว่า อำนาจมี 3 ชนิด คืออำนาจชนิดแรกคือ อำนาจของกล้ำเนื้อ ซึ่งเป็นอำนาจทางกายภาพหรือ อำนาจที่มีคุณภาพต่ำ อำนาจชนิดที่สองคืออำนาจของเงินตรา เป็นอำนาจที่เกิดจากความมั่งคั่ง ถือว่าเป็นอำนาจที่มีคุณภาพปานกลาง ส่วนอำนาจชนิดสุดท้ายคือ อำนาจของจิตใจ หมายถึงอำนาจที่มาจากความรู้ ถือเป็นอำนาจอันสูงสุด ทอฟเลอร์ได้เปรียบเทียบเทียบสัญลักษณ์ของอำนาจในทัศนะแบบ ตะวันตกและทัศนะตะวันออก มีนัยยะของความหมายอำนาจเหมือนกันแม้สัญลักษณ์ที่ยกตัวอย่างจะแตกต่างกัน โดยจัดเปรียบเทียบเป็นตารางเพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ ดังนี้

ตารางที่ 3 : เปรียบเทียบสัญลักษณ์ของอำนาจ

สัญลักษณ์ของอำนาจตะวันตก	สัญลักษณ์ของอำนาจตะวันออก	ความหมายของฝั่ง (ตก/ออก)
ชายขี่ม้าพกปืน	ดาบ	อำนาจทางกายภาพ
นักการธนาคาร	อัญมณี	อำนาจทางความมั่งคั่ง
นักบวช	กระจกเงา	อำนาจของความรู้

จากตารางที่ 3 พบว่าอำนาจทั้งสามชนิดของทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกจะใช้สัญลักษณ์แห่งอำนาจที่แตกต่างกัน แต่พบว่าความหมายสอดรับไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งอำนาจทั้งสามชนิดนี้ผู้ใช้อำนาจจำเป็นต้องบูรณาการการใช้อำนาจเข้าด้วยกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์จะเอื้ออำนวยให้ผู้มีอำนาจจักใช้อำนาจในสถานการณ์ใดจึงจะทำให้ผลลัพธ์ของการใช้อำนาจได้เกิดขึ้น

5. อำนาจในการสร้างความชอบธรรม (Legitimate Power) ความชอบธรรม คือ ความเหมาะสมในการปกครองซึ่งในทัศนะของ แม็กซ์ เวเบอร์

ความชอบธรรมในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีอยู่ 3 ชนิดที่เป็นอุดมคติสำคัญๆ คือ

5.1 ความชอบธรรมตามจารีตประเพณี

5.2 ความชอบธรรมตามบารมี

5.3 ความชอบธรรมตามหลักเหตุผล-กฎหมาย

6. อำนาจทางการเมือง (Political Power) อำนาจหน้าที่ (authority) เป็นฐานที่มาของอำนาจทางการเมือง อำนาจหน้าที่คืออำนาจที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นการกระทำตามตำแหน่ง โดยสังคมมนุษย์ทุกสังคมมักแต่งตั้งตำแหน่งผู้นำสูงสุดเพื่อทำหน้าที่ปกครองสังคมนั้นๆ ขึ้น จนถึงการกำหนดขอบเขตของอำนาจสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวให้มีบทบาทการทำหน้าที่ของตนตามที่มีสิทธิใช้อำนาจได้

7. อำนาจในการสร้างวินัย (Disciplinary Power) อำนาจในการสร้างวินัย นั้น มีฐานที่ตั้งอยู่บนการเฝ้ามอง กล่าวคือ ถ้าคนเรารู้สึกว่าทุกจังหวัดการก้าวเดินมีคนเฝ้าจับตามองอยู่ เขาก็จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีที่สังคมนั้นๆ แท้จริงแล้วการที่มนุษย์จะอยู่ในระเบียบวินัยได้ก็ต่อเมื่อมีคนคอยเฝ้ามองและควบคุม

สำหรับแนวคิดเรื่องบารมีนั้น ลิขิต อีร์เวคิน(ลิขิต อีร์เวคิน, 2548) ได้สรุปความหมายของคำว่า บารมีไว้ว่า อาจหมายถึงปาฏิหาริย์ หรือ บุญญาธิการ สามารถมีปาฏิหาริย์และให้ความคุ้มครองภัยพิบัติได้ เช่นฝนกำลังตกหนัก พอคนนั้นปรากฏตัวขึ้น ฝนหยุดตก ท้องฟ้าแจ่มใส เพราะมีบารมีคุ้มครอง รวมถึงสง่าราศี ซึ่งดูได้จากท่าทาง บุคลิก และความนอบน้อมจากคนรอบข้าง พอเดินเข้ามาทุกคนลุกขึ้นแสดงความเคารพ พินอบพิเทา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า aura ตลอดทั้งการยอมรับ ของคนส่วนใหญ่ว่าเป็นผู้นำได้ และบารมี ยังหมายถึงความดี ซึ่งสามารถ

จัดแบ่งองค์ประกอบของบารมี แบ่งได้ 2 กรณี (ลิขิต ชีรเวคิน, 2548: 234) 1.บารมีที่ติดกับสถาบัน และ 2.บารมีที่เกิดกับตัวบุคคล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้ ซึ่งสามารถจัดแบ่งได้ออกเป็น 1) บารมีที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และ 2) บารมีที่สร้างขึ้นภายหลัง

จากที่ได้นำเสนอมาจึงสรุปได้ว่าผู้นำที่เรียกว่า “ผู้นำบารมี” นั้น มีลักษณะดังนี้

1) ผู้นำบารมี มักจะปรากฏตัวขึ้นในสภาพการณ์ที่มีวิกฤติการณ์ทางสังคมอย่างร้ายแรง ซึ่งในช่วงเวลาเช่นนั้นประชาชนต้องการที่จะหาหลักพึ่งพิงยึดเหนี่ยวจิตใจ

2) ผู้นำบารมีจะต้องมี โองการหรือคำสั่ง ซึ่งเข้ากันได้ดีกับสภาพของสังคมที่กำลังระส่ำระสาย โองการนี้จะต้องสอดคล้องกับความปรารถนาและความหลังอันสูงสุดของประชาชนในสังคมนั้น และมีเนื้อหาที่จะปิดเป่าทุกข์และบำรุงสุขให้กับสังคมที่วุ่นวายนั่น

3) ผู้นำบารมีจะต้องสามารถใช้อำนาจบารมีของเขาเปลี่ยนแปลงคุณค่าและความเชื่อถือในสังคมให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ และโองการของเขา ซึ่งผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษ เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหนือปुरुชนธรรมดา

4) ผู้นำบารมีจะต้องสามารถทำให้อำนาจและอิทธิพลของเขาเป็นแบบแผนที่ประพุดิปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือ นโยบายและคำสั่งของผู้นำต้องได้รับการยอมรับทั่วไป และอาจเป็นปทัสฐานของสังคมนั้น

ดังนั้น ผู้นำที่ขึ้นสู่อำนาจในระบอบการปกครองใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครอง ต้องพยายามหาการสนับสนุนและสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลของตนเอง นอกจากนั้นยังต้องสร้างบารมีหรือ

ความชอบธรรมส่วนตัวอีกด้วย เพื่อเป็นปัจจัยเสริมให้ระบอบการปกครองใหม่มีเสถียรภาพ เนื่องจากยังมีพลังต่อต้านจากกลุ่มผู้รักภักดีต่อระบอบเดิมอยู่ ผู้นำต้องกระทำให้ตนเป็นผู้ศรัทธาต่อศาสนา ทำนุ บำรุงศาสนาให้รุ่งเรือง โดยเฉพาะการเน้นศาสนาประจำชาติ เป็นผู้รักษาและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และค่านิยมประจำชาติ และอาจต้องแสดงตนว่าเป็นผู้มีอำนาจพิเศษเหนือประชาชนธรรมดาทั่วไป นอกจากนั้นยังต้องแสดงตนว่าเป็นผู้มีความจริงใจต่อการกระทำต่างๆ ของตน ในอันที่จะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชน (มานิตย์ นวลละออง, 2533)

วิธีการวิจัย

วิธีการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่ การใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis Approach) โดยเลือกวิเคราะห์อัตตะชีวประวัติของบุคคลที่มีคุณลักษณะทางแนวคิดที่ต้องการศึกษาค้นคว้ามากที่สุด ซึ่งได้เลือกพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษคนปัจจุบันและอดีตนายกรัฐมนตรีของไทยเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งในการดำเนินการศึกษานี้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 100 คนตามความต้องการสนใจในประเด็นข้อมูลต่างๆ ของหน่วยวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ให้ครบถ้วนถูกต้องมากที่สุด โดยบุคคลผู้ที่เคยร่วมงานกับ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่อยู่ร่วมสมัยที่สนใจการเมืองในยุคนี้ๆ ได้แก่ ข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน และบุคคลทั่วไป เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (indepth- interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสใกล้ชิดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รวมทั้งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานเขียนเกี่ยวข้องกับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อาทิ งานวิจัย ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นข้อมูลมาจากเว็บไซต์ต่างๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ และตีความข้อมูลที่ได้ทั้งหมดโดยทำการวิเคราะห์หาทหกรรมเปรียบเทียบจากบริบทของภาษาที่เรียบเรียงขึ้นและทำการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการใช้พรรณนาในการแสดงผลในครั้งนี้

ผลการวิจัย

บารมีทางการเมือง ของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีวัตถุประสงค์การศึกษา 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดบารมีทางการเมือง และฐานที่มาบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

สำหรับวัตถุประสงค์การศึกษาในข้อแรกปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มาจากอ้างอิงจากเครื่องมือชี้วัดของงานวิจัยเอกสารบทสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพที่โดดเด่น สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความเสมอต้นเสมอปลายของท่านคนส่วนมากเห็นว่าท่านเป็นคนทำอะไรอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายการทำงาน และวิธีการดำเนินชีวิตค่อนข้างชัดเจนตรงไปตรงมา มีระเบียบวินัย เชื่อใจได้ คงเส้นคงวาอีกทั้งยังเป็นผู้ที่แสดงออกถึงความใส่ใจในการแก้ปัญหาบ้านเมืองอย่างจริงจัง นอกจากนี้ท่านเป็นคนพุดน้อย ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนน้อยมากจนถูกหนังสือพิมพ์ในขณะนั้น เรียกขานท่านว่า เติมียี่ไฉ้

2. ความซื่อสัตย์สุจริต สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งมีเหตุผลสนับสนุนคือ ความเป็นโสดของท่าน จึงอาจเป็นคำอธิบายได้ส่วนหนึ่งว่าท่านไม่ต้องการสะสมอะไร การไม่มีหลังบ้านให้เป็นปัญหาหรือเงื่อนไขต่อการวิงวอนของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้สามารถดำรงความมุ่งหมายในความซื่อสัตย์สุจริตเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น เพราะผู้นำทางการเมืองหรือนายทหารคนอื่นๆ มักจะเสียชื่อเสียงเพราะเครือข่ายจำนวนมาก ภาพความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่มีไปใช้ในทางที่มีขอบมีความมุ่งหวังที่จะตอบแทนคุณแผ่นดินของท่าน กลายเป็นเกราะกำบังที่สามารถทำงานกับนักการเมืองได้เป็นอย่างดี

3. มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือท่านโดดเด่นเรื่องการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และเชิดชูในวิถีทางที่ทำให้คนอื่น

ศรัทธาตาม เพราะเชิดชูด้วยพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์และตัวท่านเอง
ก็รักษาคุณธรรม ทุกโอกาสไม่ว่าท่านจะอยู่ในตำแหน่งสถานะใด ท่านมักจะกล่าวถึง
ความผูกพันในสังคมไทยที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสม่ำเสมอ และท่าน
มักจะเป็นบุคคลระดับต้นๆที่เป็นเสมือนผู้นำในการออกมาดำเนิน ต่อบุคคลหรือ
กระแสที่วิพากษ์วิจารณ์จนนำไปสู่ความกระทบกระเทือนแก่สถาบันฯ โดยย้ำเตือน
ให้เห็นว่าสังคมไทยรับไม่ได้เมื่อมีโอกาสถวายงานก็จะทำอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะ
โครงการพระราชดำริต่างๆ

4. มีประสบการณ์ความรู้ ความสามารถทางการทหาร สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ
พล.อ.เปรมฯ เป็นทหารอาชีพที่ผ่านมานั้นได้ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ กับ
ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่จะได้รับความเคารพรัก
อย่างกว้างขวาง ใครที่เคยทำงานกับท่านจะให้ข้อมูลว่า ท่านให้ความสำคัญกับ
ลูกน้องเสมอ ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาที่รับฟังผู้ใต้บังคับบัญชา ท่านจะสั่งนายทหาร
คนสนิทไว้เลยว่า เวลากลางคืนดึกตื่นแค่ไหนก็ตาม ถ้ามีแม่ทัพภาคมาขอพบ ให้
ปลุกท่านทันที ไม่ต้องเกรงใจ เพราะแสดงว่ามีเรื่องด่วน และต้องการให้ช่วยเหลือ
ซึ่งหลายคนที่เคยได้มีโอกาสทำงานกับ พลเอกเปรมฯ ต่างยอมรับว่า “ศาสตร์แห่ง
การบริหารคน” ทำให้พลเอกเปรม สามารถบริหารประเทศท่ามกลางนักการเมือง
โดยที่ไม่มีพรรคการเมืองเป็นของตัวเอง ให้การหนุนหลังแต่อย่างใด และสามารถ
เป็นนายกรัฐมนตรี ยาวนานถึง 8 ปีเต็ม แม้จะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากพล
เรือนหรือพรรคการเมือง แต่ปรากฏว่าในสายตาของนักการเมืองจำนวนไม่น้อย
ต่างให้การยอมรับผู้นำรัฐบาลที่มาจากกองทัพอย่างมาก ทั้งในแง่ความรู้
ความสามารถ และความดี คุณธรรมเป็นภาพที่โดดเด่นมาโดยตลอด

5. การอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญและยาวนานทั้งในกองทัพและการเมือง สิ่ง
ที่เห็นได้ชัดคือจังหวะในการก้าวเข้ามาสู่การเมือง พลเอกเปรมฯ ได้เข้ามาสัมผัส
การเมืองครั้งแรกในสมัย จอมพลสฤษดิ์ แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์มาก จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่
ดี จากนั้นได้เข้าร่วมในการรัฐประหารอีกสองครั้งกับจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ.
2514 และกับพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ พ.ศ.2519 และได้ร่วมทำงานทางการเมือง
กับรัฐบาลต่างๆมาอีกหลายสมัย ทำให้ได้สั่งสมประสบการณ์อย่างมากมาย ทั้งได้

เป็น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วุฒิสมาชิกและรัฐมนตรีจนในที่สุด พลเอกเปรมฯ ก็ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 3 สมัย หลังหมดวาระจากตำแหน่งนายกแล้ว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นองคมนตรีอีก หลังจากเป็นองคมนตรีได้ 10 ปี พลเอกเปรมฯ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ อีกครั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี จึงทำให้เป็นที่ยอมรับทั้งทางการเมืองและภาคส่วนพลเรือน

จากองค์ประกอบทั้งห้า มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันอย่างกลมกลืนที่ได้เป็นมูลเหตุส่งเสริมให้บารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ดินสุลานนท์ ได้ก่อร่างสร้างตัวอย่างเข้มแข็ง พลเอกเปรมจึงเปรียบเสมือนหนึ่งในบุคคลสำคัญในฐานะผู้เทิดทูน ให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางอำนาจของการพัฒนาและความสงบสุขของประเทศ รวมถึงสถาบันกองทัพที่มักเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยตลอดมา สอดรับกับบทบาทหนึ่งของสถาบันกองทัพในผู้ถวายความจงรักภักดีอีกทั้งค่านิยมของทหารที่ผูกติดกับสถาบันพระมหากษัตริย์จนไม่สามารถแยกฐานะออกจากกันได้ พลเอกเปรมจึงมีภาพลักษณ์ในฐานะผู้เป็นแรงดลบันดาลใจ แก่ทั้งทหารและประชาชนทั่วไปในสังคมไทย ยึดให้เอาค่านิยมดังกล่าวมาเป็นอุดมคติของคนไทยทั้งชาติ และมีผลต่อการกล่าวขานถึงบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรมมาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2 ฐานที่มาบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ดินสุลานนท์ หากจะชี้ให้เห็นความหมายของคำว่า บารมี ซึ่งต้องมาจากการสะสมความดีอย่างต่อเนื่องและกลายเป็นวัตรปฏิบัติที่กระทำอย่างยาวนาน การสรุปผลการศึกษาที่มาจากการประมวลบทสัมภาษณ์มาทั้งหมดนั้น ปรากฏว่าการเกิดบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรมมาจากฐานที่สนับสนุน มีอยู่ด้วยกัน 6 ฐานสำคัญ อันได้แก่

1. มีความเชื่อเรื่องความเที่ยงธรรม ความเที่ยงตรง ความเสมอต้นเสมอปลาย ความคงเส้นคงวากับทั้งการทำหน้าที่ในด้านต่างๆ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทางพุทธศาสนากล่าวคือหาก

วิเคราะห์ในแง่มุมดังกล่าวจะพบว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ยึดหลักตามความเชื่อการทำความดีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความเสมอต้นเสมอปลายทั้งในด้านการทำหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง จนเกิดเป็นความเชื่อมั่น การยอมรับและความศรัทธาตามมา

2.มีจุดยืนต่ออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างมั่นคง อันเกี่ยวข้องกับความรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นจุดยืนต่ออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างมั่นคง

3.มีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรรอบข้างให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้พัฒนาสถานภาพทางสังคมของตนเองและโดยเฉพาะการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรรอบข้างให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานไว้อย่างต่อเนื่อง จนได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางตลอดมา

4.มีทักษะการบริหารงาน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สร้างฐานเครือข่ายได้ทั้งจากทุกภาคส่วนทางสังคมทั้ง ทหาร ข้าราชการพลเรือน นักวิชาการ กลุ่มธุรกิจ เอกชน แม้เกิดการท้าทายอำนาจก็ตาม แต่พลเอกเปรมก็สามารถประสานประโยชน์และบริหารงานได้อย่างกลมกลืนไปกับสถานการณ์ ซึ่งทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการเลือกใช้บุคลากรของพลเอกเปรม ให้เหมาะสมกับภารกิจตามสถานการณ์

5.มีเครือข่ายสนับสนุนที่เข้มแข็งซึ่งหมายถึงการมีเครือข่ายทางการเมืองที่ประสานประโยชน์ร่วมกัน อันทำให้การขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเกิดขึ้นได้เป็นผลสำเร็จในระยะเวลาอันยาวนาน เครือข่ายทางการเมืองทหาร ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชน จึงต่างให้การยอมรับ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ แม้บุคคลเหล่านั้นจะมีหรือไม่มีตำแหน่งหรือสถานะในอำนาจใดๆ ทางการเมืองก็ตาม

6.มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ในสังคมวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญในการเคารพผู้อาวุโสกว่า เกิดความเชื่อฟังยำเกรง และศรัทธาให้ความเคารพ

จากฐานที่มาของบารมีทางการเมือง ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สามารถนำมาสร้างเป็นตัวแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การสร้างบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

จากตัวแบบบารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เริ่มต้นจากความเที่ยงธรรมในหน้าที่ มีอุดมการณ์มั่นคง พัฒนาตนเอง รู้เรื่องทักษะงาน สืบสานเครือข่าย เข้าใจวัฒนธรรม ซึ่งจากตัวแบบนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า หากผู้ใดสามารถปฏิบัติได้จะสามารถมีบารมีทางการเมืองได้ทุกคนผิดกันแต่จะได้มากหรือได้น้อยแต่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องยาวนาน

อภิปรายผลการวิจัย

หากสรุปแนวคิดทฤษฎีเรื่องอำนาจที่สมเกียรติ วันทะนะ (2557) ได้จำแนกอำนาจไว้ 7 ชนิด โดยนำกรณีศึกษาการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไปสังเคราะห์ จะพบว่าการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและการบริหารประเทศของพลเอกเปรม ล้วนเกี่ยวพันกับอำนาจทั้ง 7 ชนิด อันได้แก่ อำนาจทางเศรษฐกิจที่สถานะของความเป็นข้าราชการทหารของพลเอกเปรมย่อมเข้าถึงโอกาสการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สอดรับกับสถานภาพทางสังคมที่สังคมไทย ให้ความสำคัญต่อสถาบันราชการ(โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหาร)เหนือกว่าสถาบันทางการเมือง ความเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญต่อวิชาชีพ จนสร้างการยอมรับต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน อาทิ การใช้หลักการปฏิบัติการทางวิทยาของทหารผสมผสานกับทักษะกลยุทธ์ทางการเมืองในการลดทอนความหวาดระแวงของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนนำไปสู่การประกาศนโยบาย 66/2523 ในขณะที่อำนาจจากการบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจทางการเมืองและอำนาจที่มาจากกระเป๋าวินัยนั้น พลเอกเปรมได้รู้จักบูรณาการอำนาจที่ตนเองถือครองมาปรับใช้ในการบริหารประเทศ ดังเช่นกรณีการใช้อำนาจตามกฎหมายและการเมืองในการย้ายพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบกให้พ้นจากตำแหน่ง อีกทั้งการรู้จักใช้อำนาจอย่างเพียงพอภายใต้ตามกรอบของศีลธรรม ที่ไม่ปรารถนาแสวงหารักษาอำนาจทางการเมืองของตน พลเอกเปรมรู้จักการควบคุมจิตใจไม่ัวเมาต่อการหลงใหลอำนาจที่ตนมี คือการไม่ประสงค์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป ทั้งนี้ความเป็นทหารของพลเอกเปรม ทำให้เป็นผู้รู้จักหน้าที่และระเบียบวินัยเป็นต้น

การพิจารณาบารมีของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อาจนำเอาองค์ประกอบที่อ้างอิงไว้ 2 กรณีมาพิจารณา ได้แก่ บารมีที่มาจากสถาบันการศึกษาและบารมีที่ติดตัว ซึ่งกล่าวได้ว่าความที่พลเอกเปรมผ่านสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงของชาติและเป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งการศึกษาจากสถาบันพลเรือนและสถาบันกองทัพ ย่อมเป็นอันส่งผลดีถึงตัวพลเอกเปรมไปชั่วระยะดับหนึ่ง แต่การบารมีที่ติดตัวได้สร้างขึ้นอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่พลเอกเปรมได้เริ่มก้าวหน้าสู่เป็น

ทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพบก อาทิ การทำความดีอย่างต่อเนื่องตามหลักศีลธรรม จรรยาของพุทธศาสนา โดยกระทำให้เป็นแบบอย่างและรณรงค์ให้สังคมไทยได้ตระหนักถึงประโยชน์ต่อการเพียรทำความดี จนเป็นที่รับทราบของสังคมไทยในวงกว้าง

ในขณะที่ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยยังคงยึดตามโครงสร้างของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ด้วยความแข็งแกร่งยาวนาน ที่ผู้อุปถัมภ์มักใช้พระเดชพระคุณต่อการให้ผู้ถูกอุปถัมภ์ได้ระบอบอุปถัมภ์ให้มีความก้าวหน้า การตักเตือนแนะนำ หรือการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมให้ขยับสูงขึ้นตามกำลังอำนาจของผู้ให้การอุปถัมภ์ อันนำมาซึ่งความแลกเปลี่ยนด้วยความรักดีและไม่เรียกร้องกตัญญู พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงรู้จักใช้สายใยความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ ดังเช่นการสวมบทบาทของบิดา ทั้งๆ ที่เป็นบุคคลไม่มีครอบครัว แต่ใช้คำเรียกตนเองว่า “ป้า” กับบุคคลที่มีอาวุโสห่างวัยกันด้วยความเมตตาอาทร อีกทั้งจุดแข็งประการหนึ่งของสังคมไทยมักมีการสนทนากลมไถ่ทุกข์สุขตามประสาสามารถหาการพบปะทักทายการ เพื่อซักถามถึงความเป็นมาของเรื่องสุขภาพ หน้าที่การงาน หรือการแสดงความรักห่วงใยในสมาชิกครอบครัวนอก รวมถึงเรื่องราวส่วนตัวที่สามารถเปิดเผยได้ตามระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์กับคู่สนทนา ดังกรณีการใช้เทศกาลประเพณีวันสำคัญของชาติเข้าเยี่ยมคารวะของบรรดานายทหารทั้งที่อยู่ในราชการและนายทหารนอกประจำการ การทักทายหรือการแสดงความรักห่วงใยต่อผู้เข้าพบ ย่อมแสดงถึงเสน่ห์ของพลเอกเปรม ที่มีกรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลที่ร่วมทักทายปราศรัยด้วย กลายเป็นสัญญาณที่เป็นบวกแก่ผู้ถูกซักถามที่อาจส่งผลต่อหน้าที่การงานให้สูงขึ้นในภายภาคหน้าต่อไปได้ ในถ้อยแถลงการแสดงความอ่อนน้อมต่อผู้มีอาวุโสสูงกว่าย่อมถือเป็นมงคลแก่ผู้เข้าพบด้วย ซึ่งถือเป็นหลักพึงปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน

นอกจากนี้คุณสมบัติส่วนตัวของพลเอกเปรม เข้าเกณฑ์ผู้นำเชิงบริหารมีในสังคมไทยหลายประการ ดังเช่นการอยู่ในตำแหน่งในหน้าที่ราชการที่สูง และดำรงตำแหน่งมาอย่างยาวนาน การแสดงบทบาทในฐานะผู้ที่เปรียบเสมือนดั่งร่มเงาให้ความคุ้มครองผู้ใต้บังคับบัญชาหรือเครือข่ายที่ใกล้ชิดได้ อีกทั้งการมีผลงานที่

สาธารณชนนี้ถึงและสามารถหยิบยกอ้างถึงจนปรากฏเป็นรูปธรรมได้ ดังกรณี การรับประกันสถานะทางการเงินของธนาคารกรุงเทพในการให้สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชน เนื่องจากข่าวลือไม่สู้ดีต่อการดำเนินธุรกิจของธนาคารดังกล่าว แต่ ภายหลังการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า กอปรกับบุคลิกการสำรวมเท่าที่การแสดงความคิดเห็นของพลเอกเปรมต่อสื่อมวลชนมาตลอด ย่อมส่งผลต่อน้ำหนักให้เกิดความน่า เชื่อมั่นต่อนักลงทุนมากขึ้น เพราะสังคมไทยเชื่อมั่นว่าภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์ของ พลเอกเปรมกลายเป็นต้นทุนที่สูง จึงไม่มีปมผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ ในธุรกิจใดที่ พลเอกเปรมแสดงอธิบายแก่สังคม อีกทั้งการมีลักษณะเชิดชูการทำความดีได้ถูก กล่าวขานเป็นที่ประจักษ์ มีส่วนผลักดันให้พลเอกเปรมได้ก้าวเข้ามาเป็นผู้นำเชิง บารมีในแบบฉบับผู้นำเชิงบารมีในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืน

เอกสารอ้างอิง

- กองทัพบก. 2538. **กองทัพบกในรอบสี่สิบปี**. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2557. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- เทพรัตนราชสุดาฯ, สมเด็จพระ. 2540. **ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญชร ขวาลศิลป์. 2549. **จากใต้สู่อีสาน ผลึกแห่งชีวิต พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”** . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มติชน.
- มานิตย์ นวลละออ. 2533. **สัญลักษณ์ทางการเมืองในการ เมืองไทย: ศึกษา เฉพาะกรณีการใช้สัญลักษณ์ทางการเมือง ในสมัย จอมพล ป. พิบูล สงคราม (พ.ศ.2481-2487)**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิขิต อีระเวคิน. 2548. **การเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันวิชาติ บุญโปร่ง. 2554. **เส้นทางสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในรอบสี่ ทศวรรษ พ.ศ.2516-2554.บทความวิชาการในการประชุมรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่12 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2557. **ทฤษฎีอำนาจ**. กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Weber , M. 1947. **The Theory of Social and Economic Organization**, translated by A.M. Henderson Talcott Parson . New York.

Translated Thai References

- Beker, C. and P. Phonphaijit. 2014. **Contemporary Thai History**. Bangkok : Mathichon Press.
- Boonprong, W. 2011. **The Road to the Position of Army Commander in around 40th Years (B.E. 2516 – 2554)** Science and Public Administration, Times 12, Chiang Mai University,
- Chavalasilp, B. 2006. **From Southern to E-san : Life Core of General General Perm Tinsulanonda, Birth for Responding Fatherland**. Bangkok : Mathichon Press.
- Dhiravikhin, L. 2001. **Thai Politics and Government**. Bangkok : Thammasart University Press.
- Nuanlaau, M. 1990. **Political Symbol in Thai Politics : Case Study of Political Symbolic Using in Age of Field Marshal P. Pibulsongkram (B.C. 2481 – 2487)**, Dissertation of Politics in Doctoral Degree. Chulalongkorn University.
- Maha Chakri Sirindhorn, Her Royal Highness Princess. 1997. **Tadeep Baramee in Theravada Buddhist**. Bangkok : Mahamakut Buddhist University
- Royal Thai Army. 2001. **Royal Thai Army in Around 40th Years**. Bangkok : O.S. Printing House Co.,Ltd.
- Wanthana, S. 2014. **Power Theory**. Bangkok : Kasetsart Univerity Political Science Association.